

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

75. Ab Inquisitores possint punire reum poena ordinaria, si cum teste
inhabili occurrat alius testis valdè dignus? Et an si testes singulares sint
valdè digni viri, Nobiles, & egregiae personae, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

doctr. ref. 112. & ex Ref. 123. §. ult. & ex Ref. 124. §. Notandum. ex Ref. 125. §. Circum. cundum. quamvis ibi p^{ro} gaudenda Immunitate Ecclesiæ.

financia in cathol. instit. tit. 50. num. 21. tit. 51. num. 2. & in enchirid. tit. 34. num. 1. Zanchipus de heret. cap. 13. num. 4. Menochius vol. 2. consil. 82. num. 16. Riminal. Ref. 124. §. dus lib. 6. consil. 686. num. 46. vide etiam Paramum de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 6. & Parisium lib. 4. consil. 2. num. 101. & Decian. in tract. crimin. lib. 5. c. 35. num. 20. & videtur expresse decisa in cap. litteras, de

4. Notandum est tamen quod supradicta sententia procedit quoad condemnandum hæreticum in pena ordinaria hæresis, secus autem in pena extraordinaria, & ita intelligendus est Rojas singul. 264. num. 6. & de heret. part. 2. num. 151. qui videtur sibi variis & contrariis, ut legenti diligenter patebit; & hanc etiam sententiam tenet Simanca in cathol. instit. tit. 50. n. 21. & tit. 51. num. 12. Gundissalvus de heret. quest. 13. num. 21. & 22. Albertin. de agnoscen. quest. 34. num. 56. & seq. Pegna in director. part. 2. comment. 80. & alij. Potest igitur hæreticus per præsumptiones & indicia plenè probata condemnari in pena extraordinaria triremium fultigationis, exilij, carceris, &c. quicquid asserat Menochius consil. 82. num. 144. ubi putat ex præsumptionibus non posse quem condemnari in penam corporalem, sed in pecuniariam. Sed tu tene nostram sententiam cum DD. citatis.

RESOL. LXXIII.

An Inquisitores ex indicij, & præsumptionibus indubitatatis possint punire reum pena ordinaria? Ex part. 4. tr. 8. Ref. 116.

Sup. hoc le- ge præcedentem Ref. & ne præteritis vide- re doct. Ref. & §. ejus secun- dæ annor.

§. 1. Negativè prima facie videtur respondendum ex doctrina Innocentij in cap. quia verisimile, de præsumpt. ubi tenet quod quando quis condemnatur ex præsumptionibus in criminalibus non datur pena ordinaria delicti. Vide etiam Angelum in lib. 2. de furtis, & Ananiam consil. 59. col. 2.

2. Sed his non obstantibus in casu hæresis contrarium dicendum est. Vnde Didacus Cantera in qq. crim. cap. 2. de probat. per testes, quest. 1. num. 60. sic asserunt. In crigine hæresis probato facto ex quo resultat indubitatæ indicij, bene datur pena ordinaria delicti, v.g. aliquis facit aliquam ceremoniam Iudæorum, cum sit ex eorum genere, & idem si faceret aliquam ceremoniam Mahometanam, cum sit de genere Maurorum, certè ex isto facto cum ille sit ex illo genere, resultat præsumptio indubitata, vel indicium indubitatum, quod fuit propter observationem illius legis, vel sectæ, & sic si est negativus, pertinax, datur pena ordinaria hæresis, per textum in cap. ad abolendum, de heret. Ita Cantera, & in his terminis loquitur Simanca in cathol. instit. cap. 49. num. 3. unde hæc menti teneant DD. Inquisitores, quia quotidiana erunt, ut observat Cantera loc. cit. qui etiam videndus est in quest. 6. ubi supra, num. 2.

RESOL. LXXIV.

An Inquisitores per tres, vel quatuor testes minus idoneos possint punire reum pena ordinaria, si simul adsint alia conjectura, circumstantia, vel adminicula? Et notatur, quod numerus testium supplet eorum defectus, etiam ad effectum quod censeantur omni exceptione majores. Et an depositio unius testis inhabilis sufficiat ad torturam? Et quid si sint duo? Ex part. 4. tractatu 8. Ref. 123.

§. 1. Negativè respondet Almon Ciazzius in sui disceptationibus criminalibus, discept. 17. n. 46. usque ad num. 50. quia testis inhabilis non potest suppleri per alios testes inhabiles, quoniam quod nihil precat. & testium inhabilitas ut suppleatur ex dicto aliter tenet Aymon cens. 99. num. 10. Corn. lib. 1. consil. 2. num. 20. & ex pluribus imperfectis non potest oriri perfectum, Bec. cons. 85. n. 20. & alij.

2. His tamen non obstantibus contrariam sententiam esse veram praxis & Doctorum auctoritas docet. Vnde Antonius Soula in aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 13. num. 13. sic ait: Testes inhabiles licet regulariter non sufficiant, nisi ad inquirendum ad torturam, & ad penam extraordinariam; si tamen magnus sit eorum numerus, & adsint conjecturæ sufficientes, suppletur eorum defectus, & potest imponi pena ordinaria. Ita ille, & Caltrus Palaus in opere morali tom. 1. tract. 4. disp. 3. punct. 15. §. num. 1. sic asserit: Depositio unius testis inhabilis raro ad torturam sufficit, nisi aliis ad miniculis & præsumptionibus gravibus adjuvetur. Depositio duorum sufficit ad torturam, vel ad condemnationem reum in pena extraordinariam, vel §. non quatuor depositio ad condemnationem ordinariam quoniam sufficit, quia multitudine deponentium inhabilitas illorum reparatur. Hæc Caltrus ubi supra, & ante illum Rojas singul. 188. num. 11. Lælius Zecchius in summ. tom. 1. cap. 11. de hæresi, num. 14. ver. admittuntur. Pegna in director. part. 3. comment. 113. & alij. & hæc opinio desumitur ex capite in fidei favorem, de heret. in 6. Vnde Rojas singul. 200. num. 3. ex verbis dicti capituli inferri, & docet quod in crimine hæresis quamquam causa sit criminalis & ardua, numerus testium in favorem fidei defectum eorum & qualitatem supplet. Vide etiam Binsfeldium de confess. malef. annor. 2. conclus. 7. & Deltrium in append. 2. ad disquisit. lib. 5. quest. 12. in fine.

3. Notandum est etiam hic à DD. Inquisitoribus quod numerus testium supplet eorum defectus, etiam ad effectum, quod censeantur omni exceptione majores. Ita Gregorius XV. in decis. 351. num. 4. & §. quod procedit, etiam si omnes patiantur exceptiones. Ita Casar. de Grassis decis. 175. n. 9. licet quoad hoc ultimum contradicat Cachetanus consil. 64. num. 3. & Baulatus lib. 3. consil. 21. num. 31.

RESOL. LXXV.

An Inquisitores possint punire reum pena ordinaria, si cum teste inhabili occurrat alius testis valde dignus? Et an si testes singulares sint valde digni viri, Nobiles, & egregia persone, conjungantur, & faciant plenam probationem contra reum? Ex part. 4. tractatu 8. Ref. 129.

§. 1. Affirmativè videtur respondendum ex auctoritate Francisci Pitigiani in pract. crimin. sup. hoc canon. part. 2. cap. 1. fol. mibi 145. ubi sic ait: Si alter leg. 1. de testis sit valde dignus, potest supplet defectum, qui quoniam est in altero minus idoneo, ita ut simul efficiant plenam probationem, ut tenet Baldus in l. si quis ex argentiariis, §. 1. ff. de eden. & alij Doctores ibidem. Sic Pitigianus. Vide etiam Ghilserium de iudice Regulari c. 17. num. 46.

§. 2. Sed ego puro DD. Inquisitores non debere discedere à contraria sententia quam docet Pottel in dub. Regul. ver. Testis n. 10. & Pegna in director. part. 3. comment. 113. & alij, quia ex dignitate unius, non reparatur alterius defectus, nisi cum utriusque depositione

Et Potestate Inquisitorum. Ref. LXXVI. & c. 445.

riónē aliā circumstantiā & indicia concurrerent, & habē opinionem tenet etiam Soula in *apbor. Inquisit. lib. 2. cap. 19. n. 2.*

3. Norandum est etiam hic obiter quod Hippolytus de Marfilis in *pract. crim. §. diligenter*, num. 17. & alij, docent quod si testes singulares sint valde digni viri, nobiles, & egregiæ personæ conjunguntur, faciunt plenam probationem contra reum. Sed ego contrariam sententiam teneo cum docto Cantera in *q. crim. cap. 2. de probat. per testes, quest. 5. num. 3.* quem omnino vide. Vide etiam Campegiū in *addit. ad Zanchinum capite 13. lit. C.*

RESOL. LXXVI.

An Inquisitores possint condemnare absolutum, iterum de eodem crimine superveniente probatione pleniori? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 10.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam videtur docere Instructio Hispal. anno 1484. n. 3. sic habetur, [Item acordaron y ordenaron que los que fueren presos por este delicto que no sean fatigados en las carceres, en la dilacion del tiempo, que luego se haga el proceso con ellos, porque no aya lugar de quexarse y no se detengan a causa de no haver entera probança, pues que es causa quando sobreviene probança se puede de nuevo agitar no obstante la sentençia que fuerte dada.]

2. Sed istam constitutionem aliqui intelligunt de reo qui fuit absolutus ab instantia judicis; secus autem si fuit in totum absolutus, ne repugnet juri communi & legi si cui §. 1. ff. de accusationibus, & cap. de his de accusat. & ex autoritate & argumento l. libellorum, & cap. cum p. de accusatione. Vide Brunum de *heret. lib. 4. c. 8.* & Decium *conf. 137.*

3. Verum his non obstantibus Ioan Rojas de *heret. p. 2. assert. 40. n. 385.* docet, quod absolutus, sive ab instantia judicis, sive definitive, iterum de eodem crimine pleniori superveniente probatione poterit condemnari, & infra num. 386. etiam docet condemnatum pena arbitraria, quia delictum non fuit plene probatum posse ordinari pena puniri superveniente de eodem crimine legitima probatione, & ita observatur in praxi in Sacro Tribunali S. Inquisitionis Hispaniæ. Unde post hæc scripta hanc sententiam tenet etiam Soula in *apbor. Inquisit. lib. 2. c. 37. n. 31.* & ideo à fortiori observandum est id, quod determinat Instructio Toletana anno 1561. num. 69. ubi sic ait: [Quando huviere processo contra alguna persona determinado, o sin determinarse, y estuviere sobrefecido aunque no sea de heregia formal, sino que por otra razon pertenezca al S. Oficio sobreviniendo nueva probança de nuevos delitos deve acumular el processo viejo con el processo nuevo para agravar la culpa y el Fiscal haga mencion del en su aculacion.] Sic ibi.

RESOL. LXXVII.

An Inquisitores possint procedere, & punire dispuantes de fide in casu de jure prohibito?

Et an in dicta prohibitione cap. 2. de hæreticis in 6. non includatur Clericus quamvis indoctus, & quamvis peccet contra legem naturalem exponendo se periculo errandi: sed non autem incidet in excommunicationem latam in dicto capite?

Que quidem excommunicatio etiam à laicis non incurritur ipso facto sed per judicem Ecclesiasticum est infligenda? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 56.

Tom. V.

§. 1. **R**espondeo affirmativè, & ita docet Michaël Zanardus in *direct. Theol. part. 2. cap. 9. §. 2.* Vmbertus Locatus in *praxi Inquisit. ver. disputare*, num. 2. & ex neotericis Farinacius de *heresi quest. 78. num. 117.*

2. Norandum est tamen quod in cap. quicumque, §. in hibernis de heret. in 6. prohibetur laicis de fide disputare, etiam quod sint personæ doctæ & litteratæ, ut observat Albertinus de *agnoscend. q. 13. n. 12.* Valentia tom. 3. disp. 1. q. 10. punct. 4. post 2. conclus. Regna in *direct. Inquisit. p. 1. q. 10. comment. 25.* Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 26. q. 1. Aragon. in 2. 2. q. 10. art. 7. notab. 2. & alij, ubi infra, nisi in casu magnæ necessitatis, vel utilitatis, ut si in aliquo loco adesset aliquis hæreticus, qui fides perverteret, nec ibi adesset Ecclesiastici docti, qui adversus illum partes fidei susciperent, tunc enim laico docto non solum non prohibetur, sed etiam tenetur cum illo hæretico, de fide disputare, & ita docet Becanus tom. 3. tract. de fide cap. 15. q. 7. n. 6. Suarez etiam tract. de fide disp. 20. sect. 1. n. 11. Turrianus in 2. 2. D. Th. tract. de fide, q. 10. art. 7. disp. 50. Sanctarellus de *heresi cap. 8. dub. 2. n. 7.* & alij.

3. Nota etiam, quod in dicta prohibitione cap. 2. de heret. in 6. non includitur Clericus, quamvis indoctus, quia textus loquitur de laicis, peccabit tamen contra legem naturalem, exponendo se periculo errandi. Ita Sanctarellus loc. cit. n. 8. Becanus n. 7. Azorius & Sanchez in *sum. tom. 1. lib. 2. cap. 6. num. 8.* & alij, non autem incidet in excommunicationem latam in d. cap. quæ quidem excommunicatio etiam à laicis non incurritur ipso facto, sed per judicem Ecclesiasticum est infligenda, ut notant DD. citati.

RESOL. LXXVIII.

An Inquisitores possint procedere contra blasphemantes hereticiter ex inacidia?

Et an Inquisitores possint punire blasphemantes sub conditione, v. g. non credo in Deum, nisi te occidam? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 87.

§. 1. **P**rima facie videtur quod non, ex verbis Instructionis Hispal. anno 1550. n. 4. ubi sic habetur: [Porquanto los Inquisidores algunas vezes prenden por causas livianas no concluyentes heregia derechamente por palabras que mas son blasphemias que heregia dichas con enojo o ira que de aqui adelante no se prenda ninguno desta calidad si dulta huviere que lo consulten con los Inquisidores Generales.] Sic ibi.

2. Sed supradicta verba, en blasphemias dichas con enojo, &c. intelligenda sunt de blasphemis non hereticalibus, ut optimè notavit Ioan. Rojas de *heret. p. 2. num. 172.* & apparet ex aliis verbis, ibi, [No concluyentes heregias derechamente, quæ verba etiam clarè demonstrant Inquisitores de blasphemis hereticalibus solum inquirere, quod etiam apparet per illa verba Instructionis Toletanæ anno 1561. numero 65. ubi sic habetur: [Los Inquisidores proceden contra algunos culpados por cosas que los hazen sospechosos en la fe, y por la calidad del delicto y de la persona no lo juzgan por herege como son los que contrahen dos matrimonios o por blasphemias calificadas:] ubi per blasphemias calificadas intelliguntur blasphemias hereticales, & ita tenet Castrus de *just. heretic. puni. lib. 1. cap. 12.* Eymericus in *direct. Inquisit. part. 2. quest. 41.* & ibi Pegna *comment. 66.* Bañez in 2. 2. quest. 18. art. 1. & alij, quos citat & sequitur Antonius Sanctarellus de *heresi cap. 80. lib. 2. numero 1.* qui tamen adducit Constitutionem Iulij III.

P p

quæ